

Od redakcji

Tom dwunasty *Linguistica Copernicana* zawiera 13 artykułów. Dziesięć jest poświęconych zagadnieniom składniowo-semantycznym, w trzech spośród nich dominuje problematyka ewolucji znaczeń. Dwa artykuły dotyczą językowej organizacji tekstu artystycznego, ostatni grafii w zabytku z XVII wieku.

Izabela Duraj-Nowosielska analizuje zdania z przysłówkami *celowo*, *niecelowo*, *bezcelowo*, *bez celu* i przymiotnikami *celowy*, *niecelowy*, *bezcelowy* z punktu widzenia trzech perspektyw (subiektywnej zewnętrznej i wewnętrznej oraz obiektywnej), rozważając kwestię ewentualnej niejednoznaczności niektórych z tych wyrażen. Anna Kisiel przedstawia analizę semantyczną zdań z jednostkami metatekstowymi *zaś*, *natomiast* – z punktu widzenia ich pozycji linearnej i roli w strukturze tematyczno-rematycznej – na tle innych, także metatekstowych wykładników przeciwstawienia (*a*, *ale*, *za to*, *z kolei*). Magdalena Żabowska wyjaśnia mechanizm zmiany semantycznej wyrażen *jednocześnie* i *zarazem* od przysłówków temporalnych do metakomentarzy. Pokazując, w jaki sposób badane jednostki godzą predykaty pozostające względem siebie w relacji wykluczania, rozważa kwestię przydatności zdań z tymi jednostkami do testowania hipotez semantycznych.

Joanna Zaucha porządkuje pole semantyczno-leksykalne czasownikowych wykładników fałszu, proponując składniowe i semantyczne kryteria ich opozycji i wyróżniając na podstawie tych kryteriów cztery główne klasy wyrażen implikujących pojęcie fałszu. Artykuł Marioli Wołk zawiera przegląd jednostek leksykalnych reprezentujących pojęcie błędu oraz analizę składniowo-semantyczną jednostki *ktoś zrobił błąd* wraz z jej eksplikacją. Artykuł Katarzyny Doboszyńskiej-Markiewicz jest pierwszym spojrzeniem autorki na pojęcie nieostrości (i pojęcia pokrewne) w filozofii i językoznawstwie. Autorka omawia wybraną literaturę dotyczącą tego pojęcia, a ponadto zdaje sprawę z różnorodności formalnej i semantycznej wykładników nie-

ostrości w języku polskim, zwracając szczególną uwagę na tzw. operatory metaniepewności typu *jakby*, *swego rodzaju*.

Piotr Sobotka w swoim obszernym studium bada znaczenie, pochodzenie, rozwój i właściwości składniowe zaimków słowiańskich z wielofunkcyjnym sufiksem **-ak-*, stanowiących podstawę derywacyjną licznych wyrażen funkcyjnych (reprezentujących poziom metatekstu), współczesnych spójników i partykuł, w tym polskich *wszak* i *jednak* oraz ich innosłowiańskich ekwiwalentów formalnych. Zuzanna Topolińska omawia, na szerokim tle słowiańskim, ewolucję formalną i semantyczną polskiego predykatu spójnikowego *tedy* do postaci *wtedy*, pokazując jak bisemiczne *tedy*, mające znaczenie czasowe i konkluzywne, ustąpiło miejsca w historii języka polskiego współczesnemu, jednoznaczному *wtedy*. Rafał Rosół analizuje historię i etymologię rzeczownika *chojrak*, stawiając hipotezę, że występował on w gwarze warszawskiej już w pierwszej dekadzie XX wieku (w trzech wariantach *chojrak*, *hojrak*, *ojrak*) i że jest pożyczką z rosyjskiego, z żargonów kramarzy, rzemieślników i żebraków, z guberni włodzimierskiej w XIX wieku. Oksana Orlenko, odwołując się do naturalnych kategorii semantycznych, omawia przyimek angielski *over* i kontrastuje jego znaczenie ze sposobami wyrażania relacji przestrzennych w języku ukraińskim i serbskim. Ustala schematy wyobrażeniowe charakterystyczne dla różnych przyimków tych języków, skorelowane z wyjściowym *over*.

Gennadij Zeldowicz, odwołując się do struktury komunikacyjnej wypowiedzenia, bada hierarchizację planów treści i wykładniki językowe tej hierarchizacji w rosyjskich wierszach lirycznych, koncentrując uwagę na sposobach naruszania ciągłości referencyjnej wyróżnionych planów. Autor porównuje ogólne zasady kompozycji tekstu lirycznego z kompozycją tekstu narracyjnego, polemizując z klasyczną teorią P. Hoppera i S. Thompsona dotyczącą wykładników dyskursu narracyjnego w językach typologicznie odrębnych. Jacek Szczepaniak, przyjmując szerokie, nastawione na proces, rozumienie pojęcia koherencji tekstu, analizuje strukturę aforyzmów niemieckich Karla Krausa, Eliasa Canetti i polskich Stanisława Jerzego Leca (w niemieckim przekładzie Karla Dedeciusa) i wskazuje na liczne właściwości gatunkowe aforyzmów charakterystyczne dla hipertekstu.

Agnieszka Frączek i Anna Just prezentują *Przewodnik do języka polskiego* Michała Kusia, wydany we Wrocławiu w 1646 roku, przeznaczony głównie dla uczniów, zawierający przede wszystkim słownik niemiecko-polsko-łaciń-

ski oraz gramatykę. Autorki po omówieniu sylwetki autora oraz makro- i mikrostruktury słownika koncentrują uwagę na zasadach pisowni stosowanych w *Przewodniku*, typowych dla polszczyzny połowy XVII wieku, porównując je z poglądami i zaleceniami innych autorów współczesnych Kusiowi.

Szanownym Państwu Recenzentom wydawniczym uprzejmie dziękuję za wnikliwą ocenę artykułów i uwagi krytyczne.

*

Dnia 7 sierpnia 2015 roku zmarł nagle we Fredensborgu, w wieku 61 lat, Profesor **Jens Nørgård-Sørensen**, kierownik Katedry Sławistyki na Uniwersytecie w Kopenhadze, redaktor naczelny renomowanego czasopisma skandynawskiego *Scando-Slavica*, członek Międzynarodowej Komisji Struktury Gramatycznej Języków Słowiańskich przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów, członek Rady Redakcyjnej *Linguistica Copernicana* od chwili powstania naszego czasopisma. Wspomnienie o wybitnym duńskim językoznawcy, autorstwa Andrzeja Bogusławskiego, otwiera niniejszy tom.

Dnia 12 stycznia 2016 roku odszedł od nas na zawsze w wieku 91 lat Profesor **Witold Mańczak**, jeden z najwybitniejszych, najbardziej wszechstronnych i twórczych językoznawców polskich, znakomity romanista, indoeuropeista, sławista, specjalista w zakresie językoznawstwa ogólnego, historycznego, porównawczego, twórca teorii nieregularnego rozwoju fonetycznego spowodowanego frekwencją jako czynnika współdecydującego o formie językowej, apologeta metod statystycznych w badaniu pokrewieństwa i powinowactwa języków, autor 960 prac, w tym 24 książek. Emerytowany profesor zwyczajny w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności, członek honorowy Komitetu Językoznawstwa PAN, członek honorowy Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, członek Société de Linguistique de Paris, członek honorowy Linguistic Association of Canada and the United States. Wspomnienie o prof. Witoldzie Mańczaku opublikujemy w następnym tomie czasopisma.

Z głębokim żalem i smutkiem żegnamy wybitnych językoznawców o światowej renomie.

Maciej Grochowski

